

BOVEN SLAAP JE. BENEDEN ZIT IK. IK BEN JE MOEDER.
Ik weet niet precies wat dat betekent – jouw moeder zijn. Niemand heeft me dat ooit verteld. Alles wat ik weet over moederschap heb ik geleerd via een omweg. Door mijn eigen moeder te observeren bijvoorbeeld. Of mijn oma's. Maar dat deed ik vooral toen ik een kind was, met kinderogen. Sinds jij er bent lees ik boeken van schrijvers die ook moeder zijn, vrouwen die door het verlies van hun ego's heen schrijven, wier handen het papier aanraken en daar leven scheppen, een onzichtbare derde, naast moeder en kind. In hun taal vind ik houvast.

Soms lijkt het net alsof dit huis schommelt. In de muur in de gang zit een grote barst, een lange, gehavende lijn precies in de hoek tussen het plafond en de vloer. De barst ontstond een paar dagen geleden. Ik zat aan de keukentafel te schrijven toen ik ineens een machtig kraken hoorde, alsof er een reusachtige boomstronk

in tweeën werd gespleten. De grond trilde, de muren trilden mee. Het hele buurtje schudde. Op blote voeten rende ik naar buiten. Daar, midden op straat, stond een gigantische drukpers.

Later bleek dat er tegenover ons huis, op een oud industrieterreintje achter een roodgeverfd ijzeren hek, een drukker was gevestigd. Die drukker was failliet gegaan, en de inktmachine, die duizenden kilo's woog, was per ongeluk van de achterklep van een vrachtwagen gegleden en met een dreun op het asfalt terechtgekomen. Ik kon er wel om lachen: een drukpers die het huis van een schrijver deed schudden en kraken. Het paste bij hoe ik toch al naar de wereld keek. Alsof iets in me zei, denk nou niet dat je de literatuur in handen hebt. Denk nou niet dat dit huis, ook al heb je het gekocht, je houvast zal bieden. Bakstenen kunnen breken. Taal kan scheuren.

Of zoals mijn vader zegt, alle bezit is op weg naar een ander. Mijn vader is een doorgewinterde minimalist. Lange tijd leefde hij in een huis in de stad waarin twee van de drie kamers op de eerste verdieping leeg waren. Dat vond hij rustgevend; de kunst van het weglaten, zei hij met een ingehouden glimlach. Na een jaar of tien verhuisde hij naar een huis in de polder. Dat huis had een langwerpige zolder, met dikke schuine balken net onder het dak, als een houten tent, die mijn vader bewust leeg liet. Totdat ik daar, in die holle ruimte waar de muizen onder de vloer leefden, mijn spullen begon op te slaan.

Het begon met één doos. Toen nog één, en nog één. Het werden er uiteindelijk dertien. Twintig jaar, verpakt in dertien dozen en twee kleine bruinleren koffers.

Daar stonden ze, netjes opgestapeld in een hoek van de zolder, bijeengehouden door mijn vaders strakke, georganiseerde geest, die geen oneffenheden duldt. Het zag er onverstoorbaar uit, dit archief van mijn leven. Ik ben vergeten wat er in die dozen zit, maar als ik al die spullen al die tijd bewaard heb moeten ze wel van enige waarde zijn. Ergens vond ik het wel prima, de manier waarop die dozen me aanstaarden, als stille getuigen van de twintig jaar dat ik niet in Nederland woonde. Ik wilde de dozen eigenlijk niet eens meenemen, laat staan uitpakken. Maar mijn vader, die zich ook stoorde aan dingen die hij niet kon zien, had gezegd dat het tijd werd dat ik mijn bezittingen eindelijk eens kwam ophalen. Ik had een huis voor mijzelf. Ik moest mijn dozen meenemen.

Hij had natuurlijk gelijk. Ik kon niet langer doen alsof ik ontheemd was. Alsof alles tijdelijk was en ik gewoon zou blijven ronddwalen tot mijn drieënzeventigste, de leeftijd van mijn vader. Alsof het altijd alleen maar om mij ging.

Het huis waar ik ben, het huis met de barst in de muur, is van mij. Dat is best opmerkelijk, vooral als je bedenkt dat ik al die tijd heb geleefd met het idee dat ik nergens thuishoor. Dat ik geen permanente woonplek nodig

heb, omdat toch niets van lange duur is. Niets, of niemand, hecht zich voor langere tijd aan mij, en ik hecht mij nooit langdurig aan een ander. Mijn werk past daar goed bij. De laatste twintig jaar heb ik in zeven landen en acht steden gewoond. Schrijvers en wetenschappers hebben geen vastomlijnd of voorspelbaar leven. Geen pensioen. Geen zekerheid. Laat staan een eigen huis.

Toch heb ik nu een sleutel in mijn handen, met daaraan een hypotheek. Een vaste baan had ik niet, die heb ik nog steeds niet, wel de handtekening van mijn leidinggevende, met de belofte dat mijn baan aan de universiteit ooit vast zou worden (dit was niet de intentie, benadrukte mijn professor), waardoor de bank in mij iemand zag met een financieel stabiele toekomst. Ooit, toen mijn professor zelf een jonge onderzoeker was, ook met een tijdelijk contract, had haar professor voor haar hetzelfde gedaan. Het was een feministische daad, ze gaf door wat zij ooit kreeg – een manier om het kapitalistische systeem te slim af te zijn. Om ervoor te zorgen dat ook een alleenstaande moeder met een tijdelijk contract een huis kon kopen.

Ik trad buiten mezelf van opwinding. Was opgelucht en blij. Toch voelde het ook een beetje alsof ik mezelf gevangen had gezet. Wat moest ik met die fraaie collectie stenen?

Het stelt me gerust dat dit huis geen fundering heeft. De woningen in dit wijkje zijn honderd jaar geleden

gebouwd voor de havenarbeiders, een socialistisch project. De architect ontwierp zelfs een stadsbos, zodat de arbeiders zich daar, op zondagen, samen met hun gezin konden ontspannen. De woningen drijven op betonplaten in het moeraslandschap rondom het IJ. Ze waren niet bedoeld om de vorige eeuw te overleven, maar de tijd en een groepje activistische buurtbewoners deden hun werk. De woningen zijn nu monumentjes en mogen niet meer worden gesloopt. De barsten in de muur en in de betonplaten onder de vloer verhogen die monumentale status alleen maar. Semipermanent, zegt de gemeente.

Hiervoor woonde ik op een bootje op de Hudson. De wind komt net als toen de woonkamer binnen, maar het schommelen is minder geworden.

Semipermanent, dus tijdelijk. Is dat niet met alles zo?

Als ik in verkleinwoordjes over dit huis spreek komt dat omdat het ook echt heel klein is. Tweeënveertig vierkante meter, verdeeld over twee verdiepingen. Beneden een woonkamer met aansluitend een keuken en een eethoekje, in de gang een toilet en een trap, en boven een badkamer en twee slaapruintes, gescheiden door een auberginekleurig gordijn. Ooit scheidde een muur de twee slaapkamers, maar die muur heeft de vorige bewoonster eruit gesloopt. Op die manier had ze de hele bovenverdieping voor zichzelf. Toen ze zwanger werd en ging samenwonen met de vader van

het kind, verkocht ze het huis. Ik had net de vader van mijn kind, een rondlolende, van dag tot dag levende Amerikaanse musicus, achtergelaten op een woonboot in New York en vroeg me af waar ik mijn dochter het beste kon opvoeden. Dit huisje was magistraal. Precies groot genoeg voor ons tweeën.

Mijn rusteloosheid heb ik van mijn vader. Als kind is hij vaak verhuisd. Zijn vader was politieagent, en hij werd steeds in een ander Limburgs dorpje gestationeerd. Vreselijk vond mijn vader dat – telkens wanneer hij vriendjes kreeg moest hij ze na een tijdje weer vaarwelzeggen. Ik heb hier nog steeds last van, zegt mijn vader. Ik kan nergens echt aarden. Ik dwaal maar wat door het land. Van Limburg naar Zuid-Holland naar Drenthe. Doe dat alsjeblieft je kinderen nooit aan.

Inmiddels is zijn huis in de polder alweer verkocht. Mijn vader woont weer in de stad. Zijn advies heb ik duidelijk niet opgevolgd: mijn dochter woonde voor haar vijfde levensjaar al in drie landen en vijf steden. Nu gaat ze naar de basisschool, en ik merk hoe er langzaam een weefsel om ons heen ontstaat – een weefsel van vriendinnetjes en ouders, ouders die vrienden worden en mensen die we op straat tegenkomen en die haar naam roepen. Van afspraken en feestjes waaromheen al het andere zich vormt. Het is net alsof we hier thuishoren.

Maar sinds we terug zijn ben ik mezelf niet meer. Het is alsof er achter me een deur in het slot is gevallen. Al maanden bekruipt me een opgejaagd gevoel; mijn hart bonkt en ik kan niet slapen, mijn hele lichaam wacht op het moment waarop ik weer in beweging mag komen, waarop ik mijn koffer weer mag pakken en naar buiten mag.

In gedachten zoek ik naar het oplichtende bordje met 'uitgang'. De toegangspoort tot een ander land; een douane, een grensovergang.

Nergens was ik thuis, overal een beetje. Ik had best verder willen dwalen; verdwijnen in onbekende situaties, landschappen, lichamen. Ontworteling als levenskunst, zoiets. Want nu begint het écht moeilijke: ergens blijven. Hier, in dit huis, dit landschap vol water. Ik voel hoe ze zich aankondigen, de oude verhalen; hoe de deksels op de dozen beginnen te trillen. Waarom ging ik weg? Ik was twintig en dacht niet aan wat ik achterliet. Voor het gemak vergat ik even dat ik werd opgejaagd door dingen die ik probeerde te vergeten. Ik dacht, als je je geboorteplaats verlaat, lost het verleden vanzelf op. Ik dacht, zolang je onderweg bent, kun je die oude spoken voor blijven.

Dit huis en mijn kind hebben alles met elkaar te maken. De laatste jaren heb ik veel tijd binnenshuis doorgebracht. Ik voedde mijn dochter, leunend tegen de klapdeuren van de woonboot, de Hudson klotste achter

me; ik voedde haar in een bovenwoning in de polder in Drenthe en in een appartement van de universiteit in het kasteeldistrict van Boedapest. Mijn dochter en ik zaten aan elkaar vast, waren echo's van elkaar, overgeleverd aan een allesomvattende huiselijkheid. De kamers waarin we ons bevonden veranderden, maar de routine van het voeden – borst ontbloten en aanleggen, de melk die tussen ons stroomde – was overal hetzelfde.

Nu zijn we hier. Staan we stil. Gaan we nergens meer naartoe. Het is avond. De stille uren. Ik zit aan de keukentafel en wacht, al weet ik niet waarop. Dit huis is van mij, dit kind is me gegeven. Door mijn gedachten galmt mijn vaders waarschuwing, doe dat je kinderen niet aan. Geef ze een thuis, zorg dat ze zich kunnen hechten. Mijn lichaam was haar eerste thuis, zelfs lang na haar geboorte. Waarmee ik wil zeggen, zolang ze bij mij is, is ze thuis. Nu, bijna zeven jaar later, is het losweken begonnen; mijn huid wordt dunner, ouder. Maar ik ben nog steeds haar thuis.

Dit huis. Deze kamers. Zij en ik. Niets loopt af, geen huurcontract of onderzoeksbeurs; niets, behalve de tijd. Boven slaapt mijn dochter, beneden zit ik. We zijn met z'n tweeën. Ik ben niet alleen, ook al voelt dit soms wel zo. Het zit in me, die eenzaamheid. Zolang ik me kan herinneren ben ik alleen. Afgezonderd. Ook andere mensen zagen me zo, als iemand die er nooit helemaal bij hoorde, een aparteling, een kind dat overal waar ze verscheen een ongemakkelijk gevoel

met zich meebracht. De laatste tijd wordt het nog eens versterkt door hoe mensen mij noemen: alleenstaand. Een alleenstaande moeder.

Buiten schemert het. Het is september, straks valt de nacht. Even leg ik mijn hand op de muur van de keuken als op de huid van een vreemde. Mijn onrust houdt me wakker. Ik leg mijn hoofd tussen mijn handen en droom met mijn ogen open.

